

Kontrola Obywatelska Planów Gospodarki Niskoemisyjnej

PODSUMOWANIE WYNIKÓW I REKOMENDACJE dla gminy miejskiej SUWAŁKI

20 stycznia 2016 r.

WPROWADZENIE

Poniższe podsumowanie zostało opracowane na podstawie kontroli przeprowadzonej przy wykorzystaniu Narzędzia Kontroli Obywatelskiej Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, dostępnego na stronie <http://www.pkeom.pl/pgn>, przygotowanego w ramach projektu „Kontrola obywatelska nad wdrażaniem polityki niskoemisyjnej”.

Projekt ma umożliwić obywatelom ocenę – bez potrzeby sięgania po opinie specjalistów – czy PGN w ich gminie został właściwie przygotowany i odpowiada ich potrzebom oraz potrzebom gminy. Zastosowanie Narzędzia Kontroli Obywatelskiej (NKO) pozwoli zwiększyć szanse na efektywną transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym oraz na lepszą komunikację i współpracę między mieszkańcami a Urzędem Gminy. NKO pełni jednocześnie rolę edukacyjną.

Projekt realizują Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki (lider) oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju i norweska organizacja Framtiden i våre hender (partnerzy), w ramach programu Obywatele dla Demokracji, prowadzonego przez Fundację im. Stefana Batorego we współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. Funduszy EOG).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W TWORZENIU PGN

A. Informowanie:

Komunikaty o przystąpieniu do prac nad Planem i konsultacjach społecznych projektu PGN zostały szeroko rozpowszechnione, nie tylko na stronie internetowej Urzędu, ale także w lokalnych mediach, w tym w Polskim Radiu Białystok. Jednak nie informowano mieszkańców o postępach prac.. Nie zorganizowano też działań edukacyjnych dla lokalnej społeczności bezpośrednio związanych z opracowaniem Planu.

Projekt realizowany jest w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG

B. Angażowanie społeczeństwa:

Mieszkańcy nie byli angażowani w proces tworzenia PGN. Przeprowadzono badanie ankietowe na potrzeby inwentaryzacji emisji, ale nie zachęcano społeczności lokalnej w sposób aktywny i zorganizowany do włączenia się w zbieranie danych dotyczących zużycia energii i emisji CO₂. Nie zapewniono możliwości składania uwag co do kierunków działań i inwestycji w ramach PGN. Na etapie opracowania dokumentu zabrakło zorganizowanych form dialogu na linii mieszkańcy-urzędnicy-wykonawca, np. spotkań informacyjnych, debat.

C. Konsultacje społeczne projektu PGN:

Proces konsultacji projektu PGN został ograniczony do poziomu podstawowego. Elektroniczne wersje Planu i Prognozy oddziaływania na środowisko zostały udostępnione elektronicznie na stronie internetowej Urzędu. Poza obwieszczeniem nie zaplanowano jednak żadnych dodatkowych działań informacyjnych ani angażujących mieszkańców w proces konsultacji. Nie zapewniono warunków do dialogu na temat projektu PGN, np. poprzez spotkania konsultacyjne, konferencje, mobilne punkty informacyjne. W połączeniu z generalnie niskim zainteresowaniem społeczeństwa tą tematyką, skutkowało to brakiem uwag do PGN.

POZIOM ZAANGAŻOWANIA WŁADZ I URZĘDU GMINY W PROCES OPRACOWANIA PGN:

Rada Miasta, w tym Komisja Strategii i Rozwoju Gospodarczego, oraz Prezydent wspólnie podjęli decyzje najpierw o przystąpieniu do opracowywania PGN dla Suwałk, a następnie o przyjęciu Planu. Opracowanie PGN zostało zlecone ekspertom zewnętrznym, ale urzędnicy aktywnie współpracowali z wykonawcą w tworzeniu Planu.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA WE WDRAŻANIU, MONITORINGU I EWALUACJI REALIZACJI PGN

A. Społeczeństwo w gospodarce niskoemisyjnej na poziomie lokalnym:

Należy pozytywnie ocenić zaproponowane w PGN, w opisie celów szczegółowych, podejście do przedsięwzięć promocyjno-edukacyjnych skierowanych do lokalnej społeczności. W treści dokumentu mowa jest m.in. o wsparciu wykorzystania OZE poprzez pilotażowe działania inwestycyjne, promocję i edukację mieszkańców. PGN zakłada intensywne zaangażowanie społeczeństwa w inicjatywy na rzecz poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji zanieczyszczeń. PGN nie zawiera informacji na temat roli mieszkańców w tworzeniu Planu.

B. Monitoring i ewaluacja:

W tym zakresie PGN proponuje wskaźniki do wykorzystania w procesie monitoringu i ewaluacji. Nie określa ich wartości docelowych do osiągnięcia w określonym czasie i „alarmowych”, oznaczających konieczność podjęcia działań naprawczych. W PGN nie wskazano konieczności upubliczniania raportów z monitoringu i ewaluacji. Nie określono też roli mieszkańców w tych procesach.

PGN – LOGIKA INTERWENCJI:

Określonym w PGN przedsięwzięciom przypisano wartości rocznej oszczędności energii i kosztów oraz rocznego zmniejszenia emisji CO₂. Podano też łączny efekt ekologiczny możliwy do osiągnięcia poprzez prowadzenie zaplanowanych działań - redukcji emisji CO₂ w wysokości 87,9% w stosunku do poziomu z roku 2013 (z uwzględnieniem przemysłu), także z podziałem na sektory. Nie został on jednak przyjęty jako cel Planu. Dla działań miękkich PGN nie podaje wskaźników umożliwiających ocenę ich rezultatów związanych ze wzrostem świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.. W PGN nie podano także konkretnych wskaźników związanych z rozwojem OZE – docelowej wielkości produkcji energii z tych źródeł. Przedstawiony harmonogram wdrażania PGN nie jest wystarczająco precyzyjny. Każdemu z zadań przypisano bowiem ten sam okres ich realizacji tj. lata 2014-2020.

PGN – ADEKWATNOŚĆ DZIAŁAŃ PLANOWANYCH W PGN:

Na potrzeby PGN wykonano inwentaryzację emisji CO₂. Nie przeprowadzono jej dla emisji zanieczyszczeń powietrza innych niż CO₂. W Planie nie określono również celów redukcyjnych dla tego drugiego obszaru. Odnośnie zanieczyszczeń pochodzących z transportu w celu szczegółowym 6 wspomniano o rozwoju systemów zaopatrzenia w energię zmniejszających występowanie niskiej emisji, w tym pyłów, jednak na poziomie działań nie określono stosownych wskaźników. W PGN przedstawiono też cele i działania dotyczące rozwoju OZE. Podobnie sytuacja wygląda przy działaniach informacyjno-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców m.in. w zakresie zwiększenia świadomości dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę ekoenergetyczną oraz jakość powietrza. Można zaliczyć np. organizację akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, gospodarką odpadami, efektywnością energetyczną, promocją terenów zielonych oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii czy realizację działań edukacyjnych w jednostkach oświatowych. Z kolei w obszarze planowania przestrzennego określono cel szczegółowy 7 „Poprawa ładu przestrzennego, rozwój zrównoważonej przestrzeni publicznej”, ale nie przypisano do niego żadnych działań.

WNIOSKI OGÓLNE:

PGN jest opracowaniem dobrej jakości. Trzeba jednak przyznać, że cele w zakresie rozwoju OZE nie są zbyt ambitne (ocena w oparciu o zaprojektowane działania). Ponadto Plan pomija problem emisji zanieczyszczeń do powietrza innych niż CO₂. Najłabszą częścią PGN jest opis monitoringu. Miasto Suwałki nie angażuje wystarczająco społeczeństwa w opracowywanie strategii, planów i programów. Ogranicza się do informowania interesariuszy, co w przypadku opracowywania PGN zaowocowało brakiem uwag do projektu tego dokumentu.

REKOMENDACJE

1. . Należy zaktualizować PGN w zakresie działań, wskaźników odnoszących się do redukcji innych zanieczyszczeń powietrza niż gazy cieplarniane (w tym komunikacyjnych).

2. Należy zaktualizować PGN w zakresie działań, wskaźników odnoszących się do rozwoju OZE.
3. Należy zaktualizować PGN w zakresie działań, wskaźników odnoszących się do planowania przestrzennego.
4. Należy uzupełnić PGN o szczegółową instrukcję monitorowania i ewaluacji Planu. Określić harmonogram, docelowe wartości wskaźników, jakie mają zostać osiągnięte na poszczególnych etapach wdrażania Planu, działania naprawcze, które należy zrealizować w przypadku, gdy poziom tych wskaźników będzie odbiegał od oczekiwanego.
5. Proces monitoringu i ewaluacji powinien być transparentny i uspołeczniony.. Należy podjąć działania aktywizujące społeczeństwo w proces wdrażania Planu nie tylko w zakresie edukacji, ale również zapewnić mechanizmy społecznej kontroli.
6. Dobrze funkcjonujący system informowania społeczeństwa o przedsięwzięciach podejmowanych przez Urząd Miasta Suwałki należy uzupełnić o elementy aktywizujące społeczeństwo w postaci stwarzania warunków do dialogu i organizowania działań edukacyjnych. Dzięki takiemu modelowi podejmowania decyzji będą realizowane rozwiązania optymalne i akceptowalne społecznie.
7. Urząd Miasta powinien wdrożyć dobrą praktykę w zakresie edukowania lokalnej społeczności oraz aktywnego jej uczestniczenia w realizacji celów dokumentów strategicznych. Przyczyniać się to będzie do wypracowania optymalnego kształtu tych dokumentów oraz zwiększy efekty ich realizacji.